

Voldelige jenter – nye former for femininitet?

Sidsel Natland

Hvordan forstå jenters bruk av vold? Basert på en kvalitativ studie av unge jenters voldsbruk får artikkelen fram hvordan jentene selv opplever det å være jente som utøver vold. Resultatene viser at vi kan forstå mye av jentenes voldshandlinger ut ifra det kunnskapsgrunlaget vi allerede har om gutters og menns vold. I tillegg åpner jentenes fortellinger for å forstå volden som en måte for å iscenesette femininitet. Dermed utfordres rådende forestillinger om sammenhengen mellom kjønn og vold, hvor vold forstås som iscenesettelse av maskulinitet utspilt i en samfunnsmessig kontekst der menn dominerer kvinner.

Norske medier rapporterer jevnlig om omfanget av antall jenter som er involvert i voldelig adferd. Under overskriften «Stadig mer jentevold» skriver Aftenposten den 21.6.2008 at:

Stadig flere jenter under 18 år havner i politiets kriminalstatistikker, viser tall fra noen av de mest folkerike politidistriktene i Norge. 581 jenter under 18 år ble registrert for straffbare forhold i Oslo i fjor. Det er en økning på 36 % fra 2005. Antall tilfeller av vold og trusler blant jenter under 15 år er nesten doblet på to år. I Asker og Bærum ble 125 jenter under 18 år registrert for straffbare forhold i 2005. I 2007 økte tallet med 30 %. Det samme er tilfelle i Rogaland.

I artikkelen vises det også til at konfliktrådene opplever en økning av saker der jenter er involvert. Representanter for politiet er intervjuet, og de peker på at økningen kan henge sammen med at «jentekulturen har blitt tøffere», og at jenter har blitt mer «selvstendige» og mer «likestilt» med guttene (Aftenposten 21.6.2008).

På bakgrunn av den oppmerksomheten voldelige jenter har fått i offentlig debatt, er det grunn til å poengtere at jenter fortsatt utgjør en liten andel av

det totale antallet voldsanmeldte. SSB-rapporten «Kriminalitet blant barn og unge», der den registrerte kriminaliteten blant barn og unge¹ i Norge ble kartlagt (Stene 2003, Haslund 2003, Bergh 2003), viste at voldslovbrudd var den tredje største lovbruddsgruppen blant siktede under den kriminelle lav-alder i 2001. Når det gjelder kjønn, poengteres det at antallet jenter/kvinner i forhold til menn er «*relativt lite*», men at jenteandelen er størst i de *ynge*ste alderstrinnene: «Blant de siktede for vold, er hver fjerde 14-åring og hver femte 15-åring ei jente. Det er også i disse alderstrinnene det er størst andel av den kvinnelige befolkningen som blir tatt for vold.» (Stene 2003:30). I rapporten konkluderes det med at kvinneandelen blant straffede øker i alle aldersgrupper, og mest blant de unge, men det understrekes også at jenter gjennomgående er underrepresentert i forhold til gutter og menn.

I denne artikkelen vil jeg gi et overblikk over forskning om jenters vold og den feministiske kritikken av det manglende kjønnsperspektivet i voldsforskningen. Deretter vil jeg, med utgangspunkt i intervjuer med jenter med voldelige erfaringer, belyse hvordan jentene resonnerer omkring seg selv og sin vold, særlig med hensyn til hvordan volden kan ses i sammenheng med deres egne forestillinger om det å være jente.

Forskning om jenters vold

Forskning om ungdomsvold setter i all hovedsak fokus på *guttene* som utøvere. I norsk og skandinavisk kontekst finnes det lite forskning om jenter som utøvere av grov mobbing og vold, eller jenter i gjenger (unntakene er Flekkøy 2000, Fangen 1997, Bjørge mfl. 2001; se Natland 2006). Resultatet av det manglende forskningsfokus på jenter er at det er vanskelig å tolke jentenes adferd. Innenfor britisk og amerikansk kriminologi har manglende fokus på kvinner og jenter, og kjønnsperspektiv generelt, i de senere år blitt gjenstand for en intern fagkritikk (Alder & Worall 2004, Batchelor mfl. 2005, Brown 1998, Campbell [1984]1991, Chesney-Lind 2008 og 1997, Messerschmidt 2004, Miller 2001, Wykes 2001). Forskerne har kritisert måten gjengjenter og voldelige jenter tradisjonelt har blitt fortolket på, og de mener at forskningen har skapt stereotype framstillinger som går ut på at jenter begår kriminalitet alene (i motsetning til gutter, som utfører den sammen med andre), at jenter er sterkere bundet til familien, og at de ikke er like knyttet til gjengen som guttene. Til dette vil jeg tilføye forestillingen om at jenters vold henger sammen med likestilling, og da en forståelse av at likestilling innebærer at jenter blir mer like guttene, innbefattet at de vil «ta igjen» gutter og menn på volds- og kriminalstatistikkene (Smart 1979, Natland 2006). Denne forestillingen reflekteres for eksempel i den siterte reportasjen i Aftenposten (ovenfor).

En klassisk studie av jenter i gjenger er sosiologen Anne Campbells *The Girls in the Gang* ([1984]1991). Campbell utførte feltarbeid blant unge kvinner i gjenger i New York. Jentenes gjenger var som oftest et resultat av at jentene var kjærester med gutter i gjenger, og at de således stiftet egne jentegjenger parallelt med disse. Campbell fant at jentene aksepterte et maskulint hierarki, men til forskjell fra tradisjonell gjengforskning, som tenderer mot å fokusere bare på gjenglivets verdier, fanget Campbell opp andre relasjoner og nettverk som var viktige i jentenes hverdagsliv. Jentene ga heller ikke uttrykk for at gjenglivet var tilfredsstillende; de ønsket seg mer stabilitet i livet i form av arbeid, fast inntekt og et harmonisk familieliv. Ut ifra sine funn kritiserer Campbell feministisk forskning for ikke å ta høyde for at også jenter og kvinner kan befinne seg i en subjektsposisjon – som utøvere av vold og annen kriminalitet. Campbell mener at dette er uheldig, ikke minst fordi forskningen bekrefter stereotypene om kvinnen som den passive part. Det betyr ikke at hun vil romantisere gjengene hun studerer, men det er et oppriktig ønske om at jentenes hverdagsliv og selvforståelse skal inkluderes som en integrert del av forståelsen av mennesker, at kvinner ikke skal betraktes som en fotnote i menns liv.

Kriminologen Jody Miller (2001) mener at noe av årsaken til forskernes ambivalens med å sette fokus på kvinners utøvelse av vold, er at man kan komme til å dreie fokuset vekk fra det faktum at menn fortsatt dominerer bildet, og dessuten at et slikt perspektiv utilsiktet kan komme til å støtte opp om det sensasjonspregede bildet som finnes av kvinnelige voldsutøvere. Millers studie av to jentegjenger i Columbus og St. Louis, USA, har som formål å belyse jenters egne perspektiv på sin deltakelse i gjenger. En av motivasjonene for studien bunner i at «(...) ignoring this aspect of women's lives means that these women are not given the space to be fully human» (2001:14). Det er verken jentene selv eller feministisk forskning tjent med. Å studere jentenes voldsbruk må derfor inkludere oppfatningen av unge jenter som ansvarlige for sine handlinger og ikke som offer for sitt kjønn.

Materiale og metode

Min avhandling *Volden, horen og vennskapet. En kulturanalytisk studie av unge jenter som utøvere av vold* (2006), som denne artikkelen baserer seg på, problematiserer jenters voldsbruk. Avhandlingen er en kulturanalytisk studie, noe som blant annet innebærer at den er kvalitativt anlagt, og at den bygger på og kombinerer ulike kilder og analysestrategier.

Jeg har samlet og analysert tekster, særlig materiale fra media, der «jentevold» omtales.² Videre består materialet av klasseromsdiskusjoner med elever, 59 utfylte spørreskjema om konflikter, vold og mobbing i tre skoleklasser ved to forskjellige skoler (én fra ungdomsskole og to fra videregående skole) og kvalitative forskningsintervjuer med 14 jenter i alderen 14–18 år som har erfaringer som utøvere av vold og aggressiv adferd.

Den viktigste kilden for denne artikkelen er intervjumaterialet. De intervjuede jentene er rekruttert uavhengig av hverandre. Syv av jentene er rekruttert via barnevernet og syv via skolene som jeg besøkte i forbindelse med klasseromsdiskusjoner og utfylling av spørreskjema. Jentene fra barnevernet ble rekruttert ved at de fikk tilsendt brev med forespørsel om å delta i prosjektet mitt. Dette brevet ble sendt via lederen i den aktuelle barnevernstjenesten. De som ville delta, fylte ut en svarslipp som ble returnert til meg slik at jeg kunne ta kontakt og avtale tid for intervju. Skolene jeg besøkte, valgte jeg ut på bakgrunn av at jeg hadde blitt kjent med at det hadde vært voldsepisoder blant jenter der.³ Skolebesøkene var godkjent av skolens rektor og av foreldre/foresatte ved ungdomsskolen der elevene var under 16 år. De intervjuede jentene som ble rekruttert via skolebesøkene, meldte seg etter at de hadde fylt ut spørreskjemaet. Spørreskjemaet inneholdt en invitasjon til å delta på intervju dersom de hadde voldserfaringer som de kunne tenke seg å intervjues mer inngående om. Intervjuene varer fra 1–2 ½ time.

Hvem «er» disse jentene? Erfaringer fra klinisk arbeid med voldsutøvende ungdom i Norge tilsier at både jentene og guttene har en bakgrunn preget av svik, omsorgssvikt, tap og traumer. Overgrep, også seksuelle overgrep, forekommer, og jentene kommer fortrinnsvis fra familier preget av kaos og oppløsning. Jentene har oftere enn guttene selvmordsforsøk bak seg (Bengtson mfl. 2004). Av hensyn til mine informanternes anonymitet ønsker jeg ikke å gå inn på disse forholdene i særlig grad, men de faktorene som nevnes, er felles for flere av de intervjuede i min studie.⁴

Det varierer i hvilken grad de intervjuede jentene har hatt tilknytning til en «jentegjeng». Gjennomgående for materialet er at jentene foretrekker å omtale sine nettverk som «vennskap», ikke som «gjeng». Det er derfor både jenters voldsbruk generelt og visse kollektive aspekter ved volden som er gjort til gjenstand for analyse. I denne artikkelen vil jeg fokusere på hvordan jentene selv knytter sine voldshandlinger opp mot forestillinger om kjønn.

Voldsforskningen og kjønnsperspektivet

I forskningslitteraturen forstås og forklares vold på ulike måter avhengig av kontekst. Vold, både som praksis og som begrep, relateres imidlertid stadig til ideer om maskulinitet (Connell 1995, Kolnar 2003). Etnologen Inger Løvkrone (2001) understreker at den sterke koblingen «menn–vold» og «kvinner–ikke-vold» i seg selv er ukontroversiell, men at modellene som skal forklare koblingene, splitter vitenskapen i to «leirer»; de *biologiske* og de *konstruktivistiske* forklaringene. Det er allikevel tydelig at det faktum at også jenter kan utøve vold, blir vanskelig å forholde seg til for begge vitenskapssyn: De biologiske forklaringsmodellene blir utilstrekkelige fordi de knytter vold til aspekter ved *menns* biologi. Det konstruktivistiske perspektivet som mye av kjønnsforskningen om vold har lagt til grunn, blir utilstrekkelig fordi det knytter vold til aspekter ved *mannlig* identitetskonstituering.⁵

Kriminologen James Messerschmidt (2004) hevder at kriminologiens framvekst som vitenskapelig disiplin baserte seg på en dikotomisk tenkning omkring kjønn som bestående av to motpoler (mann–kvinne), og at antatte kjønnforskjeller mellom disse bidro til å forklare ulike typer kriminell adferd. Messerschmidt mener at når det gjelder jenters vold og kriminalitet, har man helst forsket på den typen handlinger som stemmer overens med kulturelle forestillinger om hva jenter er i stand til å gjøre, som for eksempel nasking. På denne måten stilles stereotyper og den sosiale virkeligheten jentene lever i, opp mot hverandre og gir hverandre liv. Indirekte betyr det at man overser jenters diversitet, og det bidrar til å befeste kjønnsbaserte stereotyper (Messerschmidt 2004:23). Verken forskningen eller jentene selv er tjent med denne graden av underteoretisering. Når jenter utøver vold, kommer nye fortellinger til, og vi tvinges til å utdype vår forståelse av femininitet og hva en jente «er».

Antropologen Henrietta Moore (1994) definerer vold som en *krise i selvforståelsen* og volden som et middel for å oppnå eller opprettholde en subjektstatus. Dette henger sammen med oppfattelsen av at vold ikke bare er tilfeldig adferd, men også handlinger som ilegges et bestemt meningsinnhold. Moore mener at det finnes subjektsposisjoner som er bundet til fantasier om makt og handlekraft. Menns eller gutters vold vil kunne ses på som et middel for å gjenopprette sin idé om makt i kraft av sin maskulinitet. Våre kulturelle forestillinger om sammenhengen mellom kjønn og vold tillater oss imidlertid ikke å anse en jentes vold som konstruksjon av femininitet. I min forståelse av de unge jentene er det imidlertid nettopp vold som markering av femininitet og grenser for feminin adferd jeg ønsker å problematisere. Med et slikt

utgangspunkt plasserer jeg meg innenfor forskningsfeltet «girls' studies», som har vokst fram fra en kritikk av at den tradisjonelle kvinneforskningen ikke har fokusert på yngre kvinner og jenter, og impliserer samtidig en kritikk av at ungdomsforskningen har fokusert mye på gutter (Drotner 1993, Driscoll 2002, McRobbie 1991, Natland 2006:53–60). For jenteforskningen vil det være sentralt å dekonstruere og problematisere hva det å være «jente» er. Kan jentenes vold ses som synliggjøring av en type femininitet? I så fall trenger vi et perspektiv på vold som ikke utelukkende dreier seg om vold som iscenesettelse av maskulinitet.

Femininitetsformer

Et velkjent begrep fra maskulinitetsforskningen er sosiologen Robert Connells⁶ teorier om en «hegemonisk maskulinitet» (Connell 1995) – den kulturelt idealiserte formen for maskulinitet i en gitt historisk og sosial kontekst. For Connell er maktrelasjonene mellom kvinner og menn basert på en global dominans menn har over kvinner. En slik kjønnet form for makt er konstruert og opprettholdt via en hegemonisk maskulinitet, noe som gir seg utslag i en kulturell dynamikk som resulterer i at en viss gruppe menn kan opprettholde en ledende posisjon i samfunnet. Spørsmålet er om man på lignende måter kan snakke om en hegemonisk femininitet? Connell vil si at begrepet kan være misvisende fordi det kan virke som om denne da er sidestilt med en hegemonisk maskulinitet. Ifølge Connell vil femininitet alltid være underordnet ulike maskulinitetsformer. Connell snakker heller om en «emphasized femininity» for å karakterisere en kulturelt idealisert form for femininitet, og han mener at denne er underordnet hegemonisk maskulinitet fordi den er orientert mot det å tilpasse seg menns interesser og begjær (Messerschmidt 2004:42).

Et viktig poeng er at Connells teori om forestillingene om en hierarkisering av maskulinitetsformer også er det som legitimerer vold mot mennesker som befinner seg lenger ned i hierarkiet. Siden det empiriske omdreiningspunktet her er nettopp vold, ønsker jeg å prøve ut muligheten for å snakke om *hegemonisk femininitet*. Et argument for det er at det kan sies å kaste lys over om det er noen *likheter* mellom kjønnene når det gjelder hvordan de legitimerer at volden skjer. For eksempel finnes det nok hierarkier også jenter imellom, noe kriminologen Coretta Phillips viser i artikkelen «Who's who in the pecking order?» (2003). Phillips beskriver en sosial orden mellom jentene på en skole i Sør-London. Ordningen beskriver hun som «diamantformet» med flertallet av jentene på midten, den bredeste delen av en

diamant. På toppen av hierarkiet er «the in-group»; en gruppe jenter med rykte på seg for å være «tøffe og aggressive». Disse opprettholder sin makt-posisjon ved å verbalt og fysisk plage andre jenter. Forestillinger om et feminint hegemoni er derfor utledet fra måten de unge jentene selv innordner seg normer og hierarkier på.⁷ Philips' studie illustrerer det som er en innvending mot Connells maskulinitetsbegrep. Det kan synes statisk siden det ikke angir hvordan maskuline hegemonier eventuelt kan brytes. Jeg kommer tilbake til dette nedenfor. Først skal jeg vise hvordan informantene selv danner hierarkier av måter å være jente på.

Å være «jente-jente» eller «en av gutta»?

Etter skoletid intervjuer jeg «Grete». Grete har nylig avsluttet et opphold på et ungdomshjem og har nå flyttet hjem til sin mor. Vi snakker om vennskap. Grete forteller at på barneskolen var hun mye sammen med gutter og trivdes godt med å ha flest guttevenner, men på et tidspunkt «gikk hun inn for» å få flere jenter å være med. Hun har i dag seks-syv jenter som hun vanker mye med, tre av disse kaller hun bestevenninner. Grunnen til at Grete lenge likte best å være med gutter, var at hun syntes jenter var så «bertete»; de var «sossete» og mest opptatt av «seg selv». Grete synes at det er noe med jenters «væremåte» som hun finner «slitsomt». Jenter kan være så innpåslitne: De går «for tett på» og «blander seg» ofte litt for mye. Jenter er kompliserte, mener Grete, og understreker at selv har hun alltid vært «en av gutta».⁸

Det er ved å snakke om vennskap at disse holdningene omkring kjønn har kommet til i materialet. Informantene «Emma» og «Lise» er for eksempel også snare til å understreke at de er «mer guttejenter». De liker ikke «jente-jenter». Å være guttejente understreker en blanding av feminine og maskuline egenskaper. Jente-jenter er derimot ensidig opptatt av utseende, seg selv, og de har en typisk jenteegenskap: De «lekker» hemmeligheter! Jenter er ryktemakere og setter ut nedsettende betegnelser, danner klikker og smisker med lærere og andre elever, sier informantene. De voldelige jentene tematiserer og stiller seg kritiske til slike maktstrategier, som de anser som typisk for jenter. Disse holdningene til det å være jente er et gjennomgående tema i intervjuene.

Sosiologen Valerie Hey påpeker at én konsekvens av våre forestillinger om jenter og deres relasjoner er at vi mister øye for de *sosiale* aspektene ved jentenes vennskap (Hey 1997:2). De blir vanskelige for de voksne å få øye på samtidig som de blir lette å internalisere for jentene fordi det er kulturelt godtatt at jentene er venner på andre måter enn gutter. På mange måter er

det ved å innta de marginale jentenes posisjon at jeg har fått innblikk i hvordan jentenes konflikter gjerne «løses», nemlig i henhold til den kulturelle normen og forventningene om hvordan jenter løser konflikter. Det dreier seg da om subtile maktstrategier som rykter, svik, eksklusjon og andre skjulte strategier. Den dominerende diskursen om kjønn virker inn på og kan brukes strategisk også av jentene selv. De kan for eksempel unndra seg de voksnes blikk. Det er på mange måter dette de voldelige jentene ser og vil problematisere. De mener at «jente-jentene» bruker sin posisjon som «snille jenter» strategisk. Med dette utfordrer de voldelige jentene forestillingene om de gode vennskapene mellom jenter og hvordan jenter «er».⁹

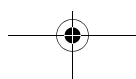
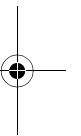
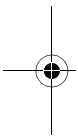
De voldelige jentene ønsker ærlighet og redelighet, de «hater» jenter som smiser og baksnakker. De uttrykker med dette et hierarki over måter å være jente på, og i dette jente-hierarkiet blir de såkalte jente-jentene plassert nederst. Å være «guttejente» eller «en av gutta» er en måte å være jente på som rangerer høyest.¹⁰

Jente-jentene – den hegemoniske femininiteten?

Differensieringen mellom «jente-jenter» og «guttejenter» er viktig fordi jeg anser at de voldelige jentene forsøker å konstruere femininitet ut ifra en vanskelig posisjon. Connell (1995) mener at ulike former for femininitet ikke er ordnet etter dominansstrukturer slik de ulike formene for maskulinitet er. Connells teorier kan muligens modifiseres noe da jentenes holdninger til kjønn og vennskap tydelig avdekker at det finnes hierarkiseringer jenter imellom. Phillips (2003), som beskriver den «diamantformede» sosiale ordenen mellom skolejentene i Sør-London, forklarer at:

The pecking order in school was maintained through the use of physical aggression and violence whereby physical strength and dominance were regarded as desirable qualities by many girls. Seemingly, many of the girls aspired to power, status, and reputation within social hierarchies in the same way that it has been suggested that boys (...) do. (Phillips 2003:714–715)

I motsetning til Philips' materiale og tolkninger vil jeg ikke si at de voldelige jentene i mitt materiale befinner seg på noen topp i et hierarki. I mine informanternes hverdagsliv er det stadig «jente-jentene» som befinner seg på topp i det aksepterte hierarkiet over femininitetsformer: De er opptatt av utseende, de har merkeklær, de er flinke på skolen, og de holder seg inne med de

voksne. Når jeg introduserer begrepet hegemonisk femininitet, er det ment som en karakteristikk av jente-jentenes praksiser. Den hegemoniske femininitetens maktformer er den skjulte volden; utfrysning, baksnakking og psykisk vold.

De voldsutøvende jentene i mitt materiale kan ses som marginaliserte på grunn av flere påvirkende faktorer som rusmisbruk, vanskelige og turbulente familieforhold, avbrutt skolegang og generelle vansker med konsentrasjon og temperament. Det blir allikevel *volden* som blir stående som en markør på alt de ikke er. Jeg opplever jentene som at de prøver å leve opp til sosialt anerkjente former for femininitet samtidig som de står i en svært marginal og underordnet posisjon til denne. Det kan forklare den ambivalente holdningen de har til det å være jente: De signaliserer delvis at de tilhører en konvensjonell jentekultur ved å innrømme at de også er opptatt av utseende og klær, noe jeg tolker som at de forsøker å leve opp til den hegemoniske femininitetsformen. Informantene vet at det er «jente-jentene» som er i besittelse av den sosiale makten, at de er attraktive og overlegne. Samtidig snakker informantene nedsettende om dem og tar avstand fra dem, for eksempel ved å poengtere hvordan de selv alltid har kommet best overens med gutter. Ved å vende om på jente-jentenes kvaliteter blir det de voldelige jentene som er rettferdige og redelige, og jente-jentene blir de avvikende. Slik forsøker de å bygge et *alternativt hierarki*; nemlig et hierarki der guttejentene er øverst og jente-jentene nederst.

I et slikt perspektiv vil jeg til sammenligning si at de aggressive jentene i Phillips' studie, jentene som opptrer på toppen av makhierarkiet, har lyktes med gjennomføringen av en femininitetsform som gir rom ikke bare for hierarkisering, men også for åpen aggresjon og fysisk vold i tilknytning til andre måter å være jente på. Jentene i Phillips' materiale har rom for både å være jente-jenter og å være voldelige og aggressive, og de skaper slik sett en femininitetsform som skiller seg fra den hegemoniske og kulturelt aksepterte. De søker seg mot en femininitetsform som åpner opp for bruk av fysisk vold. Når informantene i mitt prosjekt reflekterer omkring det å være jente og det å utøve vold, er det en slik femininitetsform de ønsker tilgang til. Jeg kommer tilbake til dette i artikkelens siste deler. Nå skal jeg med enkelte eksempler komme inn på hvordan jentenes vold kan forstås, og hvordan jentene legitimerer den.

Relasjonelt kaos

Begrepet «relasjonelt kaos» introduseres av psykologene Bengtson mfl. (2004) for å karakterisere den opptatthet av nære og innviklede relasjoner som jentene legger for dagen når de skal fortelle om situasjoner som førte til vold. Med utgangspunkt i en forståelse av at jentene opplever et relasjonskaos overfor sin nære omgivelser, er det sentralt å forstå deres håndtering av egne handlinger og den mening de forsøke å skape. Kriminologen Flekkøy (2000) har dessuten pekt på hvordan jentenes kategorisering av venner hjelper dem til å forutsi hvem de kan forvente støtte fra hvis det oppstår en konflikt. Flekkøy mener derfor at jentenes handlinger må forstås ut ifra at de alltid vil ta hensyn til sine vennsrelasjoner. Bruk av vold kan for eksempel oppleves som rasjonell for jenta selv hvis den bidrar til å bekrefte eller styrke vennsrelasjoner.¹¹

Etter et skolebesøk i en videregående skole meldte «Pia» seg som informant. Pia er snart 17 år. Hun forteller om episoder der hun fysisk har gått til angrep på en jente uten at hun dermed vil definere det som vold. Følgende episode fant sted innenfor Pias eget nettverk av venner. Opptakten til hendelsen var at en «eks-venninne» av Pia hadde fornærmet Pias venninner ved å «snakke dritt»:

Pia: (...) Det var liksom, hun kranglet med en annen venninne, mange andre, venninner av meg, og hadde pratet mye dritt om dem og sånn. Og da blir du sånn, den jeg kjenner best, hvis jeg hadde kjent hun som hadde pratet dritt best, da tror jeg faktisk jeg hadde støttet hun mest. (...) Men så var det liksom, jeg kjente de hun, (...) de hun kalte dritt, (...) og da blir det sånn, jeg støtter jo dem liksom, men jeg går jo ikke på noe lag, liksom. (...) men så begynte hun å prate dritt om meg òg, og kalte meg masse dritt, sånn bitch og bla-bla-bla. (...) Og, ja, okei, jeg tåler veldig mye, egentlig. (...) Når det kommer ting ut av kjeften, for det er liksom bare sånn «du vet ikke hva du prater om», men det var noe mer, som irriterte meg så sinnssykt der. [Før] hadde jeg veldig mye temperament, (...) og så var det en venninne av meg som dyttet meg bort til hun, hun der vi kranglet med (...) Det var liksom meningen da (...), men det var jo ikke meningen fra meg, ikke sant. Men så dytter hun meg tilbake, så sier jeg: «Hva er det du dytter meg for? – det var ikke min feil at de dyttet meg». Og så bare begynte hun å være rappkjefta og sånn, og masse sånn piss, jeg husker ikke helt. (...) Det er litt flaut å si hva jeg gjorde. Jeg har fått høre det etterpå, liksom. At det var ille, det jeg gjorde, liksom. (...) jeg angrer jo ikke på det, fordi jeg syns hun fikk som fortjent.

Her går Pia fra å være usikker på hvem hun skal holde med, til ikke å være i tvil om hvem hun er med eller mot. I første del av konflikten tar hun hensyn til relasjonene ved å vurdere det slik at hun ville tatt parti for en jente som har «slengt dritt». Med andre ord: Til tross for at Pia generelt anser det «å slenge dritt» som en nedvurdert jente-egenskap som kan legitimere voldsbruk, vurderer hun situasjonen annerledes når det er denne jenta Pia kjenner best. Det at jenta vurderes som en nærmere venninne, teller da mer enn at hun er en jente som «slenger dritt». Dette kan umiddelbart forstås som paradoksalt, men den måten Pia forteller om dette på, kan et stykke på vei forstås ut fra den vekten hun legger på vennskap og venninnerelasjoner. Men i Pias fortelling kompliseres bildet av at Pia kjenner *begge* partene i konflikten. Avgjørelsen blir imidlertid enkel når jenta begynner å snakke nedsettende også om Pia. Da er det ikke lenger noen tvil om hvilket «lag» Pia tilhører. Det blir viktigst å ta hensyn til egen anseelse.

Pia forteller da om hvordan hun presset jenta opp mot en ru steinvegg og slo hodet hennes i veggen til hun blødde. Videre beskriver Pia for meg hvordan hvordan en annen av jentene holdt jenta fast etter håret og slo hodet hennes mot sitt kne et par-tre ganger:

Pia: He-he, og så tok jeg og, ja, gud vet hva jeg gjorde, jeg husker det så vidt, det er litt sånn flaut. Og så tok jeg og, tok jeg knyttneven og slo hun sånn, gud vet hvor mange ganger. Veldig mange ganger i trynet i hvert fall. Så hun fikk jo blåmerker og sånn. (...) Så begynte hun å gråte. (...) Og så tror jeg det kom, så kom det noen [mot bussholdeplassen]. Og det ble jo sånn, vi vil jo gjerne ikke bli merka og sånn, (...) så vi tok jo og beina liksom, etterpå, etter at de andre hadde slått henne litt de og.

Det er under ett år siden episoden skjedde. Pia beskriver det som «lenge siden». Hun har sett jenta et par ganger etterpå og mener at denne jenta ikke kan ha fortalt om episoden til noen siden ingenting har skjedd i etterkant. Siden Pia selv har opplevd å bli banket og med det definerer seg som offer for vold, uttrykker hun noe empati med jenta, men empatien handler mest om at det er ydmykende å bli angrepet av flere jenter når man selv er alene. Ideelt sett mener Pia at hvis det er to personer som er i konflikt, så bør de løse dette seg imellom. Men om man har venninnene med seg, så vil disse ha en innstilling som går på at «ingen bråker med venninna mi», og dermed blir flere involvert. Pia beskriver det som at venninnene kan bidra til å «trigge» konflikter. Om en jente har problemer med en annen jente, men ønsker å la det ligge, så kan venninnene være de som insisterer på at de skal «ta henne», for ingen skal plage

deres venninne. Pia beskriver med dette en dynamikk venninnene imellom som også forteller noe om hvordan volden gjøres legitim: Hun som enkeltperson kan fratas noe av ansvaret for volden siden det er «de andre» som presser på for at den skal skje. Ifølge Pia må det bli opp til venninnene om de vil foreta seg noe. Indirekte legger hun imidlertid opp til at volden skjer, for ved å fortelle venninnene at hun har problemer med en annen jente, vet hun at de vil reagere på denne måten. Volden trigges ved at den så å si «snakkes fram», jentene hisser seg opp og erklærer at ingen skal bråke med dem. Identitet og selvbilde står på spill. Connell (1995) påpeker om vold at den er en betingelse for opprettholdelse av et dominanssystem *samtidig* som volden indikerer, eller er et tegn på, at det eksisterer en form for krise innenfor hierarkiet. Når Pia og jentenes selvforståelse settes på spill, oppstår et behov for å rette opp denne «krisen i selvforståelsen» (Moore 1994). Volden disiplinere og gjenoppretter makt, status og grenser.

Legitim vold

Det er typisk for de intervjuede jentene at volden gjøres legitim ved å knytte den til hensynet til relasjoner og dessuten at det er offeret som *bør forstå* at hun har gjort noe hun vil bli straffet for. Pia definerer nemlig ikke handlingen ved bussholdeplassen som vold. Hun sier at det var fortjent, og hun definerer det som en lærepenge.

Selv om Pia på mine generelle spørsmål om hva vold er, svarer at det er «mer sånn hvis du tar skikkelig hardt i», «hvis du skal slå noen og sånn», er det ikke lenger vold når hun forankrer det i egne erfaringer. Dette er holdninger som reflekteres både i intervjuene og i spørreskjemaene. De unge vet hva som generelt defineres som vold, men vil ikke si at de handlingene *de* har deltatt i, skal karakteriseres som det. Da føres handlingene inn i et univers der andre koder gjelder, der visse handlinger er uunngåelige, og der den forulempede selv burde forstå at hun ville bli utsatt for fysisk angrep. Ved denne transformeringen av handlingen gjøres den legitim innenfor jentenes nettverk. Det er noe av det samme som skjer når Pia delvis forklarer episoden med at hun *før* hadde et voldsomt temperament, som nå har bedret seg:

Pia: Jeg har liksom, jeg vet ikke hvordan jeg skal si det, det er bare, før [på ungdomsskolen] så var det liksom sånn «å, vi er så gærne, vi er så gærne liksom». (...) Og da blir det sånn, da begynner vi å slåss og, eller, skal tøffe deg og banke liksom hver eneste du ser eller, og gir blaffen i om den personene blir skada eller, liksom. (...) Og det har jo skjedd ofte liksom.

Her knytter Pia volden til alder. Hun var verre *før*, hun har dempet seg, hun vokser *fra* det. Men samtidig innrømmer hun at det fortsatt finnes jenter hun ønsker å «ta»:

Pia: Ja, jeg kan være temmelig hard (...): Det er to stykker jeg ikke tåler trynet på, jeg sverger, jeg kunne spyttet dem i trynet og (...), jeg kunne faen meg drept de to der, ass. Jeg hater dem så sinnssykt.

Der hun kan forklare at hun var mer voldelig før fordi det i en viss alder gjaldt å banke så mange som mulig, kanskje uten grunn, kan hun i dag gjøre visse ønsker om vold legitime. I dag banker hun nemlig bare dem som virkelig har *fortjent* det. Med å «dempe seg» mener Pia videre at hun har avgrenset voldens omfang til ikke lenger å slåss på vegne av venninnene, men bare for seg selv.

En annen sentral måte å legitimere volden på er spørsmålet om *kjønn*. Jentene vurderer kjønn som en viktig faktor for hva slags konflikter som oppstår, og hvordan de løses. Både jentene og guttene¹² i mitt materiale mente at jenter krangler om bagateller, og jentene mente selv at jenters konflikter er av en mer følelsesmessig art. På mange måter bekrefter jentene selv de dominerende forestillingene om kjønn og vold. Men når konteksten nå er selve volden, kan disse forestillingene nettopp være noe jentene kan utnytte strategisk: Jentene sammenligner seg gjerne med guttene når vi diskuterer hva vold er, og hva gjenger er. De knytter dette til gutter (kjønn), innvandrerjenger (etnisitet) og gjenger som er mer organisert, som har tilgang på våpen (høyere terskel for kriminalitet, blant annet med økonomisk vinningsmotiv). Jentene uttrykker også at de generelt sett anser gutter som «mer voldelige». Slike assosiasjoner kan knyttes til den offentlige billedannelsen som særlig media står for (Natland 2003, 2004, 2006), og det er noe jentene utnytter kreativt. I deres øyne blir jenters vold bagatellmessig, for den «ordentlige» volden er det gutter som står for.

Å være hore – eller venninne med en hore. En særlig legitim grunn for jentenes voldsbruk

Sentralt i fortellingene om jentenes vold er forholdet mellom venninner, kjærester og eks-kjærester. Å «stjele» eller «prøve seg på» en jentes kjæreste eller å bli sammen med en venninnes eks-kjæreste nevnes av mange som en handling som kan lede fram til at en jente stemples som «hore», og derigjennom legitimeres voldsbruk mot denne jenta. Mye jenteforskning peker på

hvordan ungdom bruker hore-begrepet for å regulere og disiplinere jenters (hetero)seksualitet og deres praktisering av egen seksualitet. Pedagogene Anita Sundnes (2004) viser for eksempel hvordan både gutter og jenter anvender begrep som «hore» og «motherfucker» for å såre og fornærme; altså at både gutter og jenter treffes gjennom skjellsord som dreier seg om nedvurderinger av *kvinnens* seksualitet. Allikevel er det slik som Sundnes peker på, at siden jenters seksualitet stadig er mer skambelagt for jenter enn for gutter, er jenter mer sårbare når det gjelder seksuelle skjellsord (se også Bäckman 2003). Fra voldsforskningen vet vi også at menns voldsbruk kan knyttes til fornærmelser av deres kjærester, ektefeller og lignende, og at krenkelsen ofte henger sammen med forestillinger om kvinnens seksualitet (Hearn 1996).

Dette at særlig episoder der relasjoner til gutter og kjærester griper inn i og truer jentenes vennskap, tolker jeg som en konflikt mellom det som antropologen Fanny Ambjörnsson betegner som *homososiale vennskap* og det *heteronormative begjærsmarkedet*. Ambjörnsson introduserer disse begrepene når hun argumenterer for at jenter skaper kjønn ved å presentere og prestere visse typer relasjoner:

Det handlar om hur man, för att bli begriplig och igenkännbar som tjei, måste röra sig innom en heteronormativ ordning, där både homosocialitet – det vill säga vänskapliga relationer tjeier emellan – och heteroseksualitet framstår som centrala och avgörande komponenter. Enligt detta synsätt måste både vänskapsband och sexuella begär förstås som sociala system av normer, värderingar, begränsningar och regleringar. Gemensamt utgör dessa vad jag vil kalla en heteronormativ begärsmarknad innom vilken relationer organiseras och hierarkiseras och vars effekt blir skapandet av genusbestämda kroppar och identiteter. (Ambjörnsson 2004:106)

Når jenter bruker «hore» som skjellsord mot andre jenter i åpne konflikter, fornemmer jeg at det ikke bare er snakk om å regulere og plassere seg trygt i det heteroseksuelle samspillet. Det faktum at volden ofte foregår innenfor rammene av jentenes egne vennskap og nettverk, innebærer at volden og konfliktene må forstås også i sammenheng med jentenes vennsapsrelasjoner. For å komme nærmere en forståelse av jenters vold, er det derfor viktig å nå en forståelse av hvordan jentene anvender horebegrepet for å regulere de *homososiale* fellesskapene. Et eksempel finnes i intervjuet med «Grete», som forteller om en venninne som hadde «irritert dem [resten av venninnene] en god stund». Denne jenta baksnakket mye. I tillegg hadde hun ligget

med mange gutter. Grete og venninnene hadde bedt henne om å slutte med både ryktene, baksnakkingen og det å ha sex med mange gutter. Men venninnen fortsatte som før. Da bestemte Grete seg for at de skulle gi henne en «lærepenge»; de oppsøkte jenta og «banket henne opp».

Det interessante med denne fortellingen er at den ble fortalt da Grete og jeg diskuterte vennskap. Grete begynte å fortelle om dette for å illustrere hvordan en venninne og en jente generelt *ikke* skal oppføre seg. Fortellingen beveger seg på to nivåer, som begge kan knyttes til kjønn og vennskap. Det første nivået i fortellingen handler om venninnen som har oppført seg «promiskuøst» og ikke utviser selvbeherskelse (Bäckman 2003). Grete legger vekt på at denne jenta er «dum» og «frekk», noe som kan tolkes som Gretes forklaring på hvorfor jenta oppfører seg som hun gjør: Hun vet ikke bedre, hun har for liten forstand til å beherske seg og til å forstå hva slags omdømme hun vil få. Ved å handle som de gjør, utviser Grete og venninnene hennes et sterkt behov for å tydeliggjøre slike konsekvenser for venninnen sin. De viser at de ikke aksepterer hennes oppførsel.

Men fortellingen kan også forstås på et annet nivå, et nivå som blir tydeligere når jeg spør: Hvorfor denne «omsorgen» for sin venninne? Når volden skjer innad i jentegruppen, er «omsorgen» knyttet til hensynet til andre relasjoner. Jentenes vold må knyttes sammen med fokuset på vennskapet. Da dreier det seg ikke lenger bare om at Grete og de andre jentene banker for å redde jentas eget rykte, det handler også om dem selv – de som er, og av andre *blir sett* som, «horejentas» venninner. De banket henne kanskje for ikke selv å bli assosiert med horen, for horestempelet er noe som smitter: I studien *Losing Out. Sexuality and adolescent girls* (1986) viser sosiologen Sue Lees at om man omgås en jente som kalles hore, så blir man selv en hore i de unge jentenes forestillingsverden (Lees 1986:49).

Jeg mener derfor at de voldelige jentene bruker hore-begrepet også for å regulere og disiplinere sine egne vennskskapsrelasjoner. Jeg tolker Gretes fortelling slik. Hvis de andre jentene visste at denne jenta var i ferd med å pådra seg et «dårlig rykte», var sannsynligheten stor for at de selv som venninner kunne bli assosiert med den samme oppførselen. Grete ønsker ikke å være venninne med en jente som står i fare for å pådra seg en lav status (hore), fordi dette kan gjøre noe med hennes og de andre jentenes posisjon. Ved å ty til vold fikk de vist jenta – men også omverdenen – at de selv ikke oppfører seg som eller vil assosieres med denne jenta. At en jente som «er hore», fortjener å bankes, illustrerer også den kulturelle ideen om at en hore er et *annenrangs menneske*. Connell (1995) mener at et viktig legitimeringsgrunnlag for vold nettopp er at visse mennesker vurderes som annenrangs.

Dermed er volden ikke bare et uttrykk for at de ikke aksepterer jentas oppførsel, men den er også et signal til omverdenen om at de distanserer seg fra henne. Dette punktet er avgjørende for å forstå noen av de mekanismene som fører til volden blant jentene. Moore (1994) hevder også at vold oppstår når man står i fare for å miste goder, og at man kan gjenvinne kontroll og anseelse ved bruk av vold. Ved å banke venninnen gjenvinnes kontroll, ikke bare over hennes seksualitet, men kanskje aller mest over utøvernes *egen posisjon* innenfor både det homososiale og det heteroseksuelle nettverket. Volden overskrider grenser i tillegg til at den voldsutøvende jenta henter seg inn i tråd med normene («slik er jeg, slik skal jenter være»).

Hva er en jente? Vold som iscenesettelse av femininitet

Mine informanter legitimerer delvis sin vold på samme måte som gutter gjør det, og når de snakker om seg selv som «en av gutta», er det et uttrykk for at de stadig knytter vold til aspekter av maskulinitet. Når jentene snakker om seg selv som en av gutta, kan deres adferd forstås som det Miller (2001) vil omtale som en «gender crossing» – at de bruker vår kulturelle forståelse av vold som iscenesettelse av maskulinitet når de skal fortelle om seg selv og kjønnsidentitet i sammenheng med voldsbruk.¹³

På den annen side er det slik at når jentene skal fortelle konkret om voldsepisoder, når volden skal legitimeres og forhandles, blir måter å gjøre jenterollen på sentralt. Dette peker mot at deres vold bærer i seg et potensial for å iscenesette femininitet. Jentenes indre hierarkisering kan i seg selv ses som et taktisk grep for å åpne opp en noe videre kategori der de kan posisjonere seg selv innenfor eller utenfor de aksepterte femininitetsformene, og der de effektivt kan posisjonere seg ved å markere avstand til «jente-jentenes» og horenes femininitetsform. De både lever «med» og gjør motstand «mot» jenterollen. (Natland 2006:131–134).

Denne kontinuerlige balansegangen jentene gjør mellom forestillingene om kjønn og vold, er en viktig nyanse for voldsforskningen. Den foreliggende kjønns- og voldsforskningen ser i stor grad vold som iscenesettelse av maskulinitet (jamfør Millers «gender crossing»), noe som impliserer at vold ikke kan ses som et potensiale eller en ressurs for jenter til å iscenesette femininitet. Messerschmidt (2004) argumenterer imidlertid for at jenter som er involvert i vold og gjenger, konstruerer en *opposisjonell* femininitet som han betegner som en «bad girl femininity»:

The point of this discussion, then, is not to argue that assaultive adolescent girls are at the forefront of third-wave feminism – they are not – but to suggest that many of these girls (clearly not all) similarly appear to find consonance between toughness and femininity as part of the same lived reality – (...) – and therefore how girls as girls commit assaultive violence. (Messerschmidt 2004:141)

Der Miller bidrar til å videreføre en tokjønnsstenkning, viser Messerschmidt at også innen voldsforskningen må kjønn tenkes som mer flytende og komplekse kategorier. Informantene vil jo være «jenter», og de lever på mange måter opp til ideer om en hegemonisk femininitet (klær, sminke, hår), men de tar innimellom del i aktiviteter som bryter med denne normen. Jentenes voldsprosjekt trenger derfor ikke nødvendigvis å knyttes til noe bevisst prosjekt omkring kjønn, men de knytter fortsatt volden til en type kjønnspraksis som gjør at de må italesette seg selv som «en av gutta» og snakke om «jenter» og «jente-jenter». De voldelige jentene konstitueres via sin hverdagslige diskurs om seg selv og vold, men også av den dominerende diskursen om sammenhengen mellom kjønn og vold. Voldsprosjekt og utforskningen av måter å være jente på kan også knyttes til en viss alder og periode av livsløpet. Flere av informantene forteller at voldsprosjektet hørte «fjortisalderen» til, og etter som de har blitt eldre, er det ikke lenger like attraktivt å bli sett på som en «gæern gjengjente», som Emma og Lise uttrykker det. Denne måten å fortelle seg ut av volden på kan forstås som et uttrykk for en generell «gjenfeminisering» der de fleste vender tilbake til en mer hegemonisk feminin adferd. Når mine informanter gir uttrykk for at de ønsker å innlemme fysisk vold som et akseptert uttrykk for femininitet, kan det ses på som en måte å iscenesette seg selv som voldelig aktør i en gitt fase av livsløpet. Jentenes identitet som «voldelige» kan dermed ses på som en strategi der de former en selvforståelse ved å velge én versjon av selvet framfor andre mulige versjoner. Slik åpnes muligheten for å skape en (kollektiv) voldelig identitet, om enn midlertidig.

Jentevold – et tomt begrep. Avsluttende betraktninger

Det er viktig å understreke at mye av jentenes vold, ikke minst risikofaktorene for å komme i drift og ta del i voldelige miljøer, kan forstås uavhengig av kjønn. Bengtson mfl. (2004) viser at både gutters og jenters voldsbruk må forstås i sammenheng med både *sosiale og kulturelle faktorer*, som samfunnsmessig påvirkning, familiebakgrunn og oppvekstbetingelser, og *individuelle faktorer*, som kognitive ferdigheter, personlighetsforstyrrelser og adferdsforstyrrelser.

Mange av legitimeringsstrategiene jentene bruker for å nøytralisere egen voldsbruk, er kjent fra voldsforskningen. Dette er viktige innsikter å ta med seg for å unngå stigmatisering og for å unngå at også forskningen bidrar til å understreke jentenes annerledeshet. Fokuset på femininitetsformer og jentenes bruk av begrepet «hore» peker ikke desto mindre fram mot et potensial for videre forskning om jenters vold. Når jentene slår for ikke å bli assosiert med horen, slår de også for selv å bli anerkjent som respektable jenter. Volden henger derfor sammen med ønsket om å bli ansett som respektabel.

Hvorfor anvendes i det hele tatt begrepet «jentevold»? Voldsforskeren Sheila Batacharya (2004) argumenterer for at «jentevold» er et *tomt begrep*, idet hun hevder at analyser av jenters vold undergraver andre aspekter ved jentene til fordel for enkle fortellinger som kun baserer seg på stereotype forestillinger om jenterollen. Gjennom å italesette jentenes vold som «jentevold», tilsløres andre aspekter ved jentenes tilværelse som er viktige å kaste lys over for bedre å forstå deres vold. Det er viktig å huske på at volden ikke bare kan forstås i sammenheng med kjønn, men at den også må forstås i sammenheng med andre maktrelasjoner slik som alder, etnisitet og klasse. Dette er en nyansering som kan bidra til å åpne en vei for å unngå stereotypiseringen av jentene. Det er jentene og volden som er viktig å forstå – ikke «jentevolden».

Noter

1. Personer under 15 år defineres her som barn, og personer fra 15 til og med 20 år defineres som ungdommer.
2. Hovedsakelig består dette materialet av saker som har forekommet i tidsrommet under og nært opp til prosjektperioden (+/- 2002–2006).
3. I startfasen av arbeidet hadde jeg samtaler med representanter fra politiet og med fagfolk som både terapeutisk og forebyggende arbeider med ungdom og vold. Disse samtalene fungerte delvis som starthjelp for å få tips om steder og personer som kunne hjelpe meg i arbeidet med å rekruttere informanter.
4. Rus, problemer med familierelasjoner, aggresjonsvansker, dårlig selvbilde, avbrutt skolegang og tidligere erfaringer og krenkelser med henhold til vold synes som viktige faktorer for å forstå noe av jentenes bakgrunn. Noen av dem forteller om vold og trusler fra fedrene sine, andre om at de har blitt slått eller mishandlet av sine eks-kjærester. En av jentene forteller om selvskading og selvmordsforsøk.
5. Et sentralt bidrag til denne tenkningen kommer fra kjønnsforskeren Eva Lundgren, som forklarer sammenhengen mellom menn og vold med mannlig identitetskonstruksjoner og mannlig identitetskonstituering. Vold handler da utelukkende om det kulturelt skapte kjønn (se f.eks. Lundgren 1993, 2001). Et slikt radikalfeministisk perspektiv kan potensielt være like determinerende som det Løvkrona kritiserer de biologiske perspektivene for å være. Det er altså ikke bare den foreliggende forskningen om ungdomsvold som bør suppleres med et blikk på kjønn – den feministiske voldsforskningen krever også en annen måte å tenke omkring kjønn på.

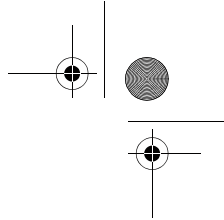
6. Fra 2008 Raewyn Connell.
7. Dette trenger ikke å utelukke muligheten for at jentene til syvende og sist er underordnet maskulinitetsformer.
8. I sin studie *8 Ball Chicks. A Year in the Violent World of Girl Gangs* (1997) viser den amerikanske forfatteren og frilansjournalisten Gini Sikes at denne selvforståelsen i forbindelse med kjønn var noe hun ofte møtte i sitt arbeid med voldelige jentegjenger: «They [Wanda and Jade] were different, she [Wanda] claimed. They were like the homeboys, not like those other bitches, who talked too much and scared quickly» (Sikes 1997:45); «I can't stand women. They talk too much» (Sikes 1997:64); «I don't trust no girls. No bitch» (Sikes 1997:154).
9. For diskusjon av vennskapsbegrep, se Natland 2008.
10. Denne tendensen er talende for materialet, noe som forteller oss noe om hvor dominerende den misogyniske fortellingen om jenters destruktive natur er også i ungdomskulturen (se også Chesney-Lind 2008).
11. Til Flekkøys studie er det et betimelig spørsmål om ikke også guttenes vold handler om å bekrefte og styrke vennskapsrelasjoner? Ved å sette søkelyset på at nettopp jentenes vold handler om bekreftelse av relasjoner, er det en fare for at forestillingene om at jenter og kvinner er «relasjonsekspert», og at de er opptatt av nære relasjoner, sementeres.
12. Spørreskjemaene fra skolene er fylt ut av både gutter og jenter; av de 59 elevene er 18 gutter.
13. Samtidig sier det også noe om at jentene har internalisert forestillingen om at det å være jente er å være «disempowered». Det forteller oss at jentenes vold fortsatt er knyttet til og kan forstås ut fra ideer om hva mannlig makt er (Artz 1998, se Natland 2006:174–175).

Litteratur

- Alder, C. og A. Worrall (red.) (2004). *Girls' Violence. Myths and Realities*. New York: State University of New York Press.
- Ambjörnsson, F. (2004). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront.
- Artz, S. (1998). *Sex, power & the violent school girl*. New York: Teachers College Press.
- Bäckman, M. (2003). *Kön och känsla. Samlevnadsundervisning och ungdomars tankar om sexualitet*. Göteborg: Makadam.
- Batacharaya, S. (2004). Racism, «Girl Violence», and the Murder of Reena Virk. I: C. Alder, og A. Worrall (red.) *Girls' Violence. Myths and Realities*. New York: State University of New York Press.
- Batchelor, S., M. Burman og J. Brown (2005). *Challenging Violence: Girls, gender and violent encounters*. New York: Palgrave Macmillan.
- Bengtsson, M., P.Ø. Steinsvåg og H. Terland (2004). *Ungdom bak volden: forståelse og behandling av ungdom med volds- og aggresjonsproblem*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bergh, J. (2003). «Ungdommer i norske fengsler: kriminalitet blant barn og unge. Del 3.» (I serie: *Notater Statistisk Sentralbyrå*, 2003/15). Oslo: Statistisk sentralbyrå.

- Bjørgo, T., Y. Carlsson og T. Haaland (2001). *Generalisert hat – polariserte felleskap: Om konflikter mellom ungdomsmiljøer i en norsk by*. Oslo: NIBR.
- Brown, S. (1998). *Understanding youth and crime. Listening to youth?* Buckingham/Philadelphia: Open University Press.
- Campbell, A. ([1984]1991). *The Girls in the Gang*. Oxford: Basil Blackwell.
- Chesney-Lind, M. (1997). *The Female Offender. Girls, women and crime*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Chesney-Lind, M. og K. Irwin (2008). *Beyond bad girls. Gender, violence and hype*. New York: Routledge.
- Connell, R.W. (1995). *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Driscoll, C. (2002). *Girls. Feminine adolescence in popular culture and cultural theory*. New York: Columbia University Press.
- Drotner, K. (1993). Introduktion: Unge kvinder og dobbeltblikket på det moderne. I: Drotner, K. og M. Rudberg (red.). *Dobbeltblikk på det moderne. Unge kvinners hverdagsliv og kultur i Norden*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fangen, K. (1997). *Seperate or Equal? The Emergence of an All-Female Group in Norway's Rightist Underground*. Oslo: Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi.
- Flekkøy, I.M. Grude (2000). *Unge jenter, sosial tilhørighet og konfliktløsning*. Universitetet i Oslo: Hovedfagsoppgave i kriminologi.
- Haslund, U. (2003). Straffereaksjoner mot unge: kriminalitet blant barn og unge. Del 2. (I serie: *Notater Statistisk Sentralbyrå*, 2003/14). Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Hearn, J. (1996). Men's Violence to Known Women: Historical, Everyday and Theoretical Constructions. I: Fawcett, B., B. Featherstone, J. Hearn og C. Toft (red.). *Violence and Gender Relations: Theories and Interventions*. London: Sage.
- Hey, V. (1997). *The company she keeps: an ethnography of girls' friendships*. Buckingham: Open University Press.
- Kolnar, K. (2003). *Det ambisiøse selv*. Avhandling (dr.art.). Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Lees, S. (1986). *Losing Out. Sexuality and adolescent girls*. London: Hutchinson.
- Lundgren, E. (1993). *Det får da være grenser for kjønn. Voldelig empiri og feministisk teori*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lundgren, E. (2001). *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfattningsundersökning*. Umeå/Stockholm: Brottsoffermyndigheten Fritzes offentliga publikationer.

- Løvkrona, I. (2001). Kön och våld. Historiska och kulturella perspektiv. I: Løvkrona, I. (red.). *Mord, misshandel och sexuella övergrepp. Historiska och kulturella perspektiv på kön och våld*. Lund: Nordic Academic Press.
- McRobbie, A. (1991). *Feminism and youth culture: from 'Jackie' to 'Just seventeen'*. London: Macmillan.
- Messerschmidt, J. (2004). *Flesh & Blood. Adolescent Gender Diversity and Violence*. Lanham, Boulder, New York, Toronto, Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Miller, J. (2001). *One of the Guys. Girls, Gangs, and Gender*. New York, Oxford: Oxford University Press.
- Moore, H. (1994). A Passion for Difference. Essays in *Anthropology and Gender*. Cambridge: Polity Press.
- Natland, S. (2003). 'Jentevold': Overskridelser av normer for kjønn og alder? *Kvinneforskning*, 3: 44–60.
- Natland, S. (2004). 'Bare barn' eller 'en av gutta'? Alder og kjønn i diskursen om jentevold. *Tidsskrift for kulturforskning*, 3 (1): 15–32.
- Natland, S. (2006). *Volden, horen og vennskapet. En kulturanalytisk studie av unge jenter som utøvere av vold*. Avhandling (dr.art.), Universitetet i Bergen.
- Natland, S. (2008). Å gi seg vennskapet i vold. *Tidsskrift for kulturforskning*, 8 (7): 29–44.
- Phillips, C. (2003). Who's who in the pecking order? Aggression and 'Normal Violence' in the Lives of Girls and Boys. *British Journal of Criminology*, 43 (4): 710–28.
- Sikes, G. (1997). *8 ball chics: a year in the violent world of girl gangs*. New York: Anchor Books.
- Smart, C. (1979). The New Female Criminal: Reality or Myth? *The British Journal of Criminology*, 19 (1): 50–59.
- Stene, R.J. (2003). *Barn og unge inn i rettssystemet: kriminalitet blant barn og unge. Del 1*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Sundnes, A. (2004). Sparrer kontra fighter. Mannlighetsidealer i ungdoms fornærmelsespraksis. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 4 (2): 3–19.
- Wykes, M. (2001). *News, Crime and Culture*. London/Sterling, Virginia: Pluto Press.

Summary

Violent girls – challenging the dominant discourse on femininity?

How can we understand female violence in general, and the violence of young girls in particular? This article, based on a study analysing the qualitative and cultural aspects of girls' violence, focuses on how the violent girls themselves reflect on gender and violence. The study concludes that the function and meaning of girls' violence is to a large degree very much the same as that of male violence, as reported through extensive research on the latter: the need for power and respect, and the view that it is the victim herself who has provoked the violence – these are elements of the language of violence in both males and females. In addition this study points out that listening to girls' personal narratives helps us to understand how violence can also be interpreted as the production of femininity. This contribution presents a challenge to the dominant discourse on gender and violence, in which violence is understood as the production of masculinity, played out in a societal context based on the assumption that men always are offenders and women victims of violence.

